

آیات بسیاری از قرآن کریم در بیان، انتقاد و تصحیح اعمال و اعتقادات مسیحیان است. این آیات که اغلب در سوره‌های مدنی (بقره، آل عمران و مائده) قرار دارند، مسائل و موضوعات مورد بحث میان پیامبر اکرم (ص) و اهل کتاب را ارائه می‌کنند، از سوی دیگر، برداشت‌ها و تفاسیر مسلمانان از این آیات در چهارده قرن گذشته خود حاوی تنوع و اختلافات خاصی بوده است.

کتاب «مسیحیان در قرآن» (بررسی تفاسیر قدیم و جدید) به بررسی دیدگاه‌های 10 تن از مفسران قرآن در تفسیر هفت آیه قرآن کریم در مورد مسیحیان پرداخته و از این رهگذر، عناصری از سنت تفسیر در اسلام و مناسبات بین‌الادیانی مفسران مسلمان را نمایان می‌سازد.

هدف اصلی مؤلف در این کتاب آن است که به تحقیق درباره مسیحیان در سنت اسلامی (عمدتاً تفاسیر) بپردازد و پرسش او همواره این است که آیا فهم مسلمانان از واژه مسیحی، به طور دقیق برابر با همان تصویری است که مسیحیان از خود دارند؟ در این میان به درستی معلوم نیست که چرا مؤلف در جستجوی تصویر مسیحیان در باور مسلمانان، تنها بر ادبیات و متون تفسیری تکیه می‌کند و به بررسی این موضوع در کتب تاریخی و متون کلامی، حدیثی و فقهی نمی‌پردازد.

«کتاب مسیحیان در قرآن»، یک مقدمه و دو بخش اصلی دارد. بخش نخست حاوی دو فصل و بخش دوم دارای هفت فصل و یک نتیجه‌گیری است. فصل اول که «متن و تفسیر» نام دارد، به معرفی متن قرآن، جمع و تدوین آن، شکل‌گیری تفسیر قرآن، تحول و تکامل تفسیر و نیز پیدایش تفاسیر جدید قرآن در سده‌های اخیر می‌پردازد و این موضوعات را با تکیه بر پژوهش‌های قدیم و جدید مسلمانان و غربیان تحلیل می‌کند.

مرور مؤلف بر آرای مسلمانان و انواع نظریه پردازی‌های غربیان در این باره تقریباً کامل است، اما به دلیل آنکه این امر موضوع اصلی کتاب وی نیست، بسیار مختصر و گزیده است.

عنوان فصل دوم «از طبری تا طباطبایی» است. مؤلف در این فصل تفاسیر معروفی را که مورد مراجعه وی بوده اند معرفی می‌کند. 10 مفسری که آرای تفسیری آنها در این کتاب بررسی شده است، به ترتیب عبارتند از: طبری، شیخ طوسی، زمخشری، ابوالفتوح رازی، ابن جوزی، فخرالدین رازی، ابن کثیر، ملا فتح الله کاشانی، رشید رضا، و علامه طباطبایی.

از این میان، چهار مفسر شیعه و بقیه از اهل سنت هستند، دو تفسیر فارسی و بقیه عربی، دو تفسیر کاملاً روایی و بقیه دارای سبک غیرروایی، دو تفسیر از دوره جدید (قرن چهاردهم) و بقیه از سده‌های سوم تا دهم هجری هستند. بنابراین می‌توان گزینش مؤلف را از جامعیتی نسبی برخوردار دانست.

مک اولیف در این فصل شرحی موجز و دقیق از زندگی، تحصیلات، آثار و افکار هر یک از این مفسران به دست می‌دهد و پیش از ورود به بحث اصلی خود در بخش دوم (فصل‌های سوم تا نهم)، ویژگی‌ها و نگرش تفسیری این تفاسیر را معرفی می‌کند. نکته قابل توجه آنکه وی افزون بر متون اروپایی و عربی، از منابع فارسی نیز به فراوانی استفاده می‌کند.

بخش دوم (فصل‌های سوم تا نهم) بدنه اصلی کتاب است. مؤلف عنوان این بخش از کتاب را «ستایش قرآن از مسیحیان» قرار داده است. هر یک از فصول سوم تا نهم (در بخش دوم) به بررسی و تحلیل یکی از گزاره‌های قرآنی درباره مسیحیان است.

بدین‌سان، مؤلف هفت آیه یا مجموعه آیات قرآنی را مطرح می‌کند که همگی درباره مسیحیان است. در این کتاب آیاتی از سوره مائده، آل عمران و حدید نقل شده که همگی دارای نکات مثبت و توصیفات ستایش آمیزی از مسیحیان هستند، از جمله اینکه در میان اهل کتاب، بهترین گروه هستند و بیشترین همدلی را با مسلمانان دارند.

استفاده و رجوع مؤلف به تفاسیر اسلامی بسیار چشمگیر است، اما شاید این نکته برای غربیان اندکی عجیب باشد که دسته‌ای از آرا و اقوال تفسیری، نسل به نسل میان مفسران تکرار شده است. فارسی یا عربی بودن، روایی یا غیرروایی بودن، شیعه یا سنی بودن، هیچ یک در دیدگاه‌ها و نظریات مفسران ده‌گانه چندان تفاوتی ایجاد نکرده است.

تنها قدیمی یا جدید بودن تفاسیر (در تفسیر المنار رشید رضا و تفسیر المیزان علامه طباطبایی) است که تفاوت مشهودی را نشان می‌دهد.

مؤلف این کتاب جین دمن مک اولیف، استاد فعلی مطالعات اسلامی در دانشگاه جرج تاون است. وی تحصیلات لیسانس خود را در کالج ترینیتی (واشنگتن- آمریکا) به پایان رسانده، در سال 1979، فوق لیسانس خود را در زمینه مطالعات ادیان از دانشگاه تورنتو کانادا دریافت کرده و در سال 1984، موفق به کسب دکتری مطالعات اسلامی از همان دانشگاه شده است. از سال 1986 تا 1992 در دانشگاه‌های امورای، آتلانتا و جورجیا به تدریس مطالعات دینی و اسلامی مشغول بوده، از سال 1992 تا 2000 استاد مطالعات اسلامی در دانشگاه تورنتو کانادا بوده و در این مدت در سمت استاد تمام به تدریس در دو دپارتمان ادیان و فرهنگ و تمدن‌های خاورمیانه اشتغال داشته و از سال 2000 میلادی تاکنون رئیس یکی از دانشکده‌های دانشگاه جرج تاون آمریکا بوده است.

بیشتر آثار مک اولیف به گونه‌ای به مسئله مسیحیت و مسیحیان از منظر قرآن و تفاسیر اسلامی پرداخته‌اند. مهم‌ترین اثر وی «سر ویراستاری دایرةالمعارف قرآن است

که طرح اولیه آن را در سال 1992 با همکاری انتشارات بریل در لایدن (هلند) ریخته و با همکاری جمعی از معروفترین قرآن‌پژوهان معاصر، آن را در 5 جلد و نزدیک به 700 مدخل منتشر کرده است.

کتاب «مسیحیان در قرآن» (بررسی تفاسیر قدیم و جدید) (پایان‌نامه‌ی دکتری انتشار، کمبریج 1991)، ترجمه تاریخ طبری سر ویراستاری مشترک یک کتاب درباره تاریخ و روش‌های تفسیر در اسلام، یهودیت و مسیحیت و مقالاتی چون برگزیده تمام زنان عالم، مریم و فاطمه در تفاسیر قرآن، شناخت صابئین در تفاسیر قرآن، اهل کتاب در یک تفسیر فارسی از جمله آثار مک اولیف هستند.